

Thema 19: De Verrijzenis van het Lichaam

Het verrezen lichaam zal echt en materieel zijn, maar geen aardse of sterfelijke aard hebben. Het raadsel van de dood kan alleen worden begrepen in het licht van de verrijzenis van Christus en onze eigen verrijzenis in Hem. Het eeuwige leven geeft de ultieme en blijvende betekenis aan het menselijk leven, aan ethische inzet, aan vrijgeevige toewijding, aan zelfopofferende dienstbaarheid, en aan de inspanning om Christus' leer en

liefde aan alle zielen door te geven.

19-10-2025

Aan het einde van de Apostolische Geloofsbelijdenis verkondigt de Kerk: “Ik geloof in de verrijzenis van het lichaam en het eeuwige leven.” Hier vinden we, kort samengevat, de belangrijkste elementen van de eschatologische hoop van de Kerk, dat wil zeggen: wat wij verwachten te vinden aan het einde van ons leven. De basis van de christelijke hoop is Gods belofte.

1. Geloof in de verrijzenis

De Kerk heeft vaak haar geloof verkondigd in de opstanding van alle doden aan het einde der tijden. In zekere zin is dit de “uitbreiding” van de Verrijzenis van Christus, “de

eerstgeborene onder vele broeders” (Rom 8,29), tot alle mensen – rechtvaardigen en zondaars – wat zal plaatsvinden wanneer Hij aan het einde der tijden komt om de levenden en de doden te oordelen. Bij de dood wordt de ziel van het lichaam gescheiden, maar in de verrijzenis worden lichaam en ziel opnieuw verenigd in eeuwige heerlijkheid. [1] Het dogma van de verrijzenis van de doden, dat spreekt over de volheid van het onsterfelijke leven waartoe wij bestemd zijn, herinnert ons ook aan de menselijke waardigheid, vooral in haar lichamelijke dimensie. Het spreekt over de goedheid van de wereld, van het lichaam, over de waarde van de geschiedenis die dag na dag wordt geleefd, en over de eeuwige roeping van materie. Daarom benadrukten de kerkvaders, in hun confrontatie met de gnostici van de 2e eeuw, de opstanding “van het vlees,” dat wil

zeggen: ons leven in zijn lichamelijke materialiteit.

De heilige Thomas van Aquino ziet de opstanding van de doden als iets natuurlijk met betrekking tot de menselijke bestemming (omdat de onsterfelijke ziel bestemd is om met het lichaam verenigd te zijn, en omgekeerd), maar als iets bovennatuurlijk met betrekking tot God, die het tot stand brengt. [2]

Het opgestane lichaam zal echt en materieel zijn, maar niet een aardse of sterfelijke aard hebben. De heilige Paulus verzet zich tegen het idee van de verrijzenis als een menselijke transformatie binnen de geschiedenis en spreekt daarom van het opgestane lichaam als “glorierijk” (vgl. Fil 3,21) en “geestelijk” (vgl. 1 Kor 15,44). De verrijzenis van iedere man en vrouw, net als die van Christus, zal

plaatsvinden na de dood, aan het einde der tijden.

De Kerk belooft christenen geen volledig succes op aarde, want ons aardse leven blijft altijd gekenmerkt door het Kruis. Tegelijkertijd is door het ontvangen van de Doop en de Eucharistie het proces van verrijzenis op een bepaalde manier hier op aarde al begonnen (vgl. *Catechismus*, 1000). Volgens de heilige Thomas zal in de opgestane staat de ziel het lichaam zo diep doordringen dat al haar morele en geestelijke eigenschappen in het lichaam worden weerspiegeld. [3] Zo maakt de uiteindelijke verrijzenis, die zal plaatsvinden bij de komst van Christus in al zijn heerlijkheid, het definitieve oordeel over de levenden en de doden mogelijk.

Uit de leer van de verrijzenis volgen vier praktische inzichten:

1) De leer van de uiteindelijke verrijzenis sluit reïncarnatie uit, waarbij de menselijke ziel na de dood naar een ander lichaam zou gaan, zo vaak als nodig, totdat ze volledig gezuiverd is. Elk mensenleven is uniek en herhaalt zich niet; dit geeft grote betekenis aan alles wat we dagelijks doen. Het Tweede Vaticaans Concilie spreekt in dit verband over “het unieke verloop van ons leven” (*Lumen Gentium*, 48).

2) Een duidelijke uiting van het geloof van de Kerk in de verrijzenis van ieders lichaam is de verering van de relieken van heiligen, zo centraal in de vroomheid van gelovigen.

3) Hoewel crematie niet verboden is, tenzij om redenen die tegen het geloof ingaan, [4] adviseert de Kerk sterk om de vrome gewoonte van het begraven van lichamen te behouden.

[5] Het lichaam is een integraal deel van de persoon; het zal verrezen doen worden aan het einde der tijden, en het heeft contact gehad met de sacramenten die Christus heeft ingesteld en is tempel van de heilige Geest geweest. Daarom is het begrijpelijk waarom bij het begraven het respect voor het lichaam in zijn materiële vorm zoveel mogelijk bewaard moet blijven. De huidige onverschilligheid ten opzichte van het lichaam als schepping van God, bestemd voor verrijzenis, maakt het des te belangrijker om crematie te vermijden.

4) De opstanding van de doden valt samen met wat de heilige Schrift noemt: de komst van “de nieuwe hemel en de nieuwe aarde”. [6] Niet alleen de mens zal in heerlijkheid worden getransformeerd, ook het hele universum zal veranderen. “De Kerk, waartoe wij allen geroepen worden in Christus Jezus en waarin

wij door Gods genade tot de heiligheid komen, zal slechts haar voltooiing bereiken in de hemelse heerlijkheid, wanneer de tijd komt van het herstel van alle dingen en wanneer met het menselijk geslacht ook heel de wereld, die nauw met de mens is verbonden en door de mens tot haar einddoel geraakt, volmaakt hersteld zal worden in Christus (vgl. Ef 1,10; Kol 1,20; 2 Pe 3,10-13).” [7] Er zal zeker continuïteit zijn tussen deze wereld en de nieuwe wereld, maar er zal ook een belangrijke discontinuïteit zijn, gekenmerkt door volmaaktheid, duurzaamheid en volledig geluk.

2. De christelijke betekenis van de dood

Het raadsel van de dood kan alleen begrepen worden in het licht van Christus’ verrijzenis en onze verrijzenis in Hem. Inderdaad, de dood – de scheiding van ziel en

lichaam – wordt beschouwd als het grootste kwaad in de natuurlijke orde. Maar dit zal volledig overwonnen worden wanneer God in Christus de mensheid aan het einde der tijden zal doen verrijzen.

Het is waar dat de dood natuurlijk is in die zin dat de ziel van het lichaam gescheiden kan worden. Het markeert het einde van onze aardse pelgrimstocht. Na de dood kunnen we geen verdiensten meer verwerven of verliezen; er is geen mogelijkheid tot berouw meer. Direct na de dood gaat de ziel naar hemel, hel of vagevuur, via het zogenaamde bijzonder oordeel. [8] De onafwendbaarheid van de dood is een waarschuwing om ons leven op orde te brengen, de tijd en talenten die God ons gegeven heeft goed te gebruiken, oprecht te handelen en ons in te zetten voor anderen.

Aan de andere kant leert de Schrift dat de dood de wereld binnentrad door de zonde. [9] In die zin wordt de dood gezien als straf voor de zonde. De mens wilde leven zonder God en moet daarom de gevolgen aanvaarden van het verbreken van de relatie met Hem, en de verdeeldheid in de samenleving en in zichzelf die voortkomt uit het zich afkeren van God.

Toch heeft Christus door zijn gehoorzaamheid de dood overwonnen en verrijzenis en verlossing voor de mensheid verworven. Voor wie in Christus leeft door de Doop, blijft de dood pijnlijk en afstotelijk, maar het is niet langer een levende herinnering aan de zonde, maar een kostbare gelegenheid om samen met Christus te verlossen, door zelfverloochening en toewijding aan anderen. “Als wij met Hem gestorven zijn, zullen wij ook met Hem leven” (2 Tim 2,11). Zo

heeft de christelijke dood, dankzij Christus, een positieve betekenis. [10] De geleidelijke dood voor het zelf die het christelijke leven met zich meebrengt (verloochening) helpt voor te bereiden op de definitieve vereniging met Christus door de dood.

3. Eeuwige leven in intieme gemeenschap met God

Door de mens te scheppen en te verlossen, heeft God ons bestemd voor eeuwige gemeenschap met Hem. De heilige Johannes noemt dit “eeuwig leven,” vaak aangeduid als “hemel.” Jezus geeft zo de belofte van de Vader aan de zijnen: “Uitstekend, goede en trouwe dienaar, over weinig waart ge trouw, over veel zal ik u aanstellen. Ga binnen in de vreugde van uw heer.” (Mt 25,21). Wat betekent eeuwig leven? Het is “niet een zich steeds voortzettende opeenvolging van kalenderdagen is,

maar zoiets als het volledig vervulde ogenblik, waarin het geheel ons omvat en wij het geheel omvatten. Het zou het ogenblik zijn van de onderdompeling in de oceaan van oneindige liefde, waarin er geen tijd, geen vóór en na meer is. Wij kunnen slechts proberen te denken dat dit ogenblik het leven is in de volle zin: ons steeds opnieuw onderdompelen in de wijde ruimte van het zijn, waarin wij eenvoudig door vreugde overweldigd worden”. [11]

Uiteindelijk geeft het eeuwige leven volledige en blijvende betekenis aan het menselijk leven, aan ethische inzet, aan vrijgeevige toewijding, aan onbaatzuchtige dienstbaarheid, aan de inspanning om de leer en liefde van Christus aan alle zielen mee te delen. De christelijke hoop in de hemel is niet individualistisch, een prijs “voor mij,” maar verwijst naar alle mensen (vgl. *Spe Salvi*, 13-15, 28, 48). Dankzij de belofte van eeuwig

leven zijn christenen overtuigd dat het de “moeite waard” is om te streven naar een leven volledig in overeenstemming met Christus’ leer. “De hemel is het uiteindelijke doel en de verwezenlijking van de diepste verlangens van de mens, de hoogste en definitieve staat van geluk.” [12]

Wie in genade sterft, zal voor altijd op God lijken, omdat zij Hem zullen zien “zoals Hij is” (1 Joh 3,2), dat wil zeggen “van aangezicht tot aangezicht” (1 Kor 13,12), wat de “zalige aanschouwing” wordt genoemd. De hemel is de hoogste uitdrukking van Gods gave aan de mensheid.

Tegelijkertijd zullen wij in de hemel degenen van wie we op aarde hebben gehouden, kunnen liefhebben met een zuivere en blijvende liefde. “Vergeet het nooit, na de dood zult u ontvangen worden door de Liefde. En in de liefde van

God zult u bovendien alle zuivere liefde vinden die u op aarde bezat.” [13] De vreugde van de hemel bereikt zijn volle hoogte met de verrijzenis van de doden.

Het eeuwige karakter van de hemel betekent niet dat men daar niet meer vrij is. Niemand zondigt daar, noch kan men zondigen, omdat wie God aanschouwt, nooit meer wil zondigen. Vrij en liefdevol zullen de geredde mensen voor altijd in gemeenschap met God blijven, omdat zij dit werkelijk willen. In de hemel bereikt de menselijke vrijheid haar hoogste vervulling.

Volgens de heilige Thomas hangt het eeuwige leven af van het niveau van liefde dat iemand in dit leven heeft bereikt: “Wie meer liefde heeft, zal meer volledig delen in het licht van de heerlijkheid, God meer perfect zien en daardoor gelukkig zijn.” [14]

4. Hel als definitieve afwijzing van God

De heilige Schrift leert dat wie weigert berouw te hebben over ernstige zonden, de eeuwige beloning van gemeenschap met God zal verliezen en in plaats daarvan eeuwige schande zal lijden. "In doodzonde sterven zonder er berouw over gehad te hebben en zonder Gods barmhartige liefde te aanvaarden betekent uit eigen vrije keuze voor altijd van Hem gescheiden blijven. En het is deze staat van het zichzelf definitief uitsluiten van de gemeenschap met God en de gelukzaligen die men aanduidt met het woord "hel". [15] God predestineert niemand tot eeuwige verdoemenis. Wie echter zijn uiteindelijke doel zoekt los van God en Zijn wil, bouwt een geïsoleerde wereld waarin Gods licht en liefde niet kan doordringen. De hel is een mysterie, het mysterie van

afgewezen Liefde; het is een teken van de destructieve kracht van menselijke vrijheid wanneer men zich van God afkeert. Hel is zich “eeuwig afkeren van de liefde.”

De leer van de hel in het Nieuwe Testament dient zich aan als oproep tot verantwoordelijkheid bij het gebruik van de ontvangen gaven en talenten en tot bekering. Het bestaan van de hel benadrukt de ernst van doodzonde en de noodzaak deze te vermijden, vooral door vertrouwensvolle en nederige gebed. De mogelijkheid van eeuwige verdoemenis herinnert christenen er ook aan dat ze hun leven volledig aan anderen moeten wijden, terwijl ze zich inzetten om Christus' waarheid te verspreiden.

5. Zich zuiveren om God te ontmoeten

“Zij die sterven in de genade en de vriendschap van God, maar nog niet

volkomen gelouterd zijn, ondergaan, hoewel ze reeds van hun eeuwig heil verzekerd zijn, na hun dood een loutering ten einde de noodzakelijke heiligheid te verwerven om in de vreugde van de hemel te kunnen binnengaan.” [16] Het is aannemelijk dat veel mensen, ook al hebben ze geen heilig leven geleid op aarde, zich ook niet definitief in zonde hebben opgesloten. De mogelijkheid om na de dood gezuiverd te worden van de onvolkomenheden van een niet volledig slecht leven, is een teken van Gods goedheid. “Het vagevuur is een creatie van Gods barmhartigheid, om hen die zich met Hem willen verenigen, van hun gebreken te zuiveren.” [17]

Het Oude Testament spreekt van zuivering na dit leven (vgl. 2 Mak 12,40-45). De heilige Paulus spreekt in 1 Korintiërs (1 Kor 3,10-15) over christelijke zuivering in dit leven en het hiernamaals, met het beeld van

vuur – een vuur dat op de een of andere manier uit Christus voortkomt, Verlosser, Rechter en Fundament van het christelijke leven. Hoewel de doctrine van het vagevuur pas in de Middeleeuwen formeel werd gedefinieerd (vgl. DH 856, 1304), is de oude en eensgezinde praktijk van offers van lofprijzingen voor de doden, vooral via de heilige Mis, een duidelijk teken van het geloof van de Kerk in reiniging na de dood. Gebed voor de doden zou namelijk geen zin hebben als deze zielen niet geholpen konden worden.

Het vagevuur kan daarom worden gezien als een tijdelijke en pijnlijke afstand van God, waarin de dagelijkse (kleine) zonden vergeven worden, de neiging tot kwaad die zonde in de ziel achterlaat gezuiverd wordt, en de “tijdelijke straf” voor zonde overwonnen wordt. Zonde kwetst God, schaadt de zondaar en via de gemeenschap der heiligen

schaadt zij ook de Kerk, de wereld en de mensheid. Het gebed van de Kerk voor de doden herstelt op de een of andere manier orde en gerechtigheid en verenigt ons definitief met God.

Het vagevuur brengt veel lijden met zich mee, afhankelijk van iemands situatie. Maar het is een pijn met grote betekenis, “een zalige pijn”.

[18] Christenen worden uitgenodigd zich in het huidige leven te zuiveren van zonde door berouw, versterving, genoegdoening en een heilig leven.

Aanbevolen literatuur

Catechismus van de Katholieke Kerk, 988-1050.

De heilige Johannes Paulus II,
Catechese over de Geloofsbelijdenis
IV (audiënties van 25 april 1999 tot 4 augustus 1999).

Paus Benedictus XVI, *Spe Salvi*, 30 november 2007.

De heilige Jozefmaria Escrivá, Preek *De hoop van de Christen*, in *Vrienden van God*, 205-221.

.....

[1] Vgl. *Catechismus*, 997.

[2] *Summa Contra Gentiles*, IV, 81.

[3] *S.Th.*, III. Suppl., qq. 78-86.

[4] *Catechismus*, 1176.

[5] Vgl. Instructie *Ad Resurgendum cum Christo*, Congregatie voor de Geloofsleer (2016), over de begrafenis van overledenen en het bewaren van as in geval van crematie.

[6] *Catechismus*, 1042; 2 Pe 3,13; Apk 21,1.

[7] *Lumen Gentium*, 48.

[8] Vgl. *Catechismus*, 1021-1022.

[9] Vgl. Gn 3,17-19; W 1,13-14; 2,23-24; Rom 5,12; 6,23; Jak 1,15; *Catechismus*, 1007.

[10] *Catechismus*, 1010.

[11] Paus Benedictus XVI, *Spe Salvi*, 12.

[12] *Catechismus*, 1024.

[13] De heilige Jozefmaria, *Vrienden van God*, 221.

[14] *S.Th.*, I, q. 12, a. 6, c.

[15] *Catechismus*, 1033.

[16] *Catechismus*, 1030.

[17] De heilige Jozefmaria, *De Voor*, 889.

[18] Paus Benedictus XVI, *Spe Salvi*, 47.

.....

pdf | Document automatisch
aangemaakt door <https://opusdei.org/nl-nl/article/thema-19-de-verrijzenis-van-het-lichaam/> (21-3-2026)